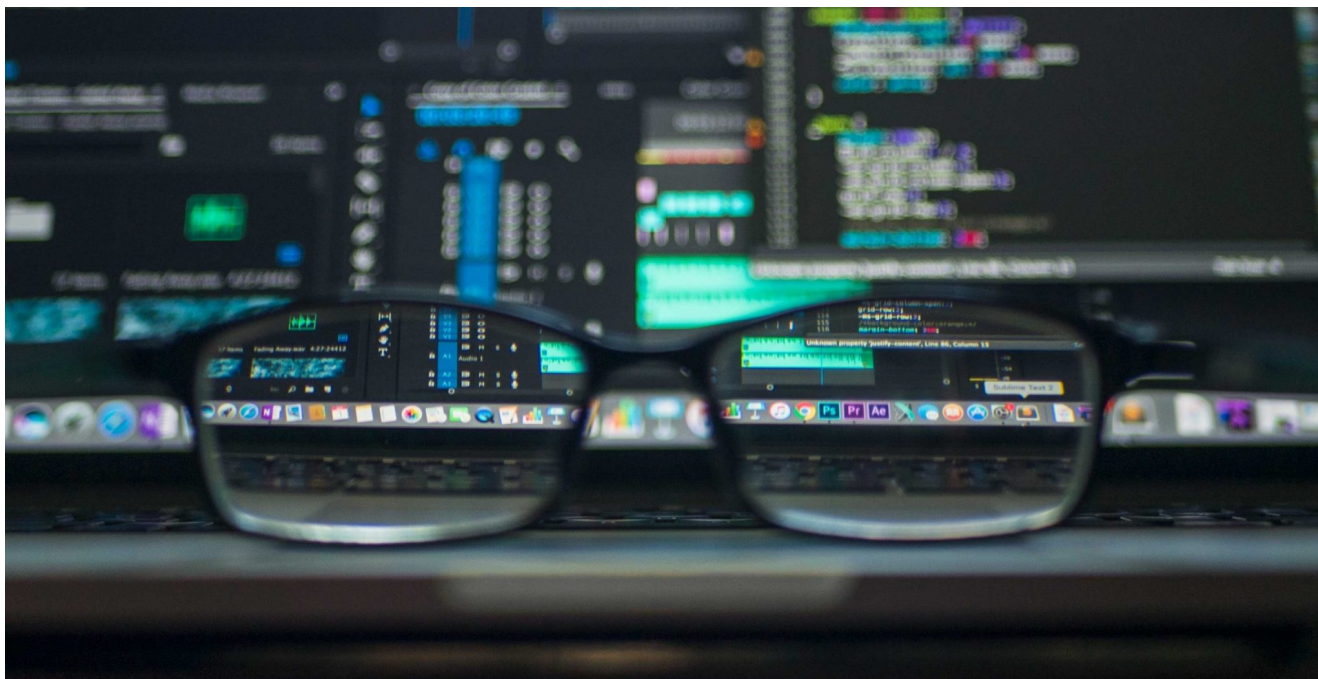

In gesprek over de rol van ChatGPT in het onderwijs

written by Leon Anasagasti

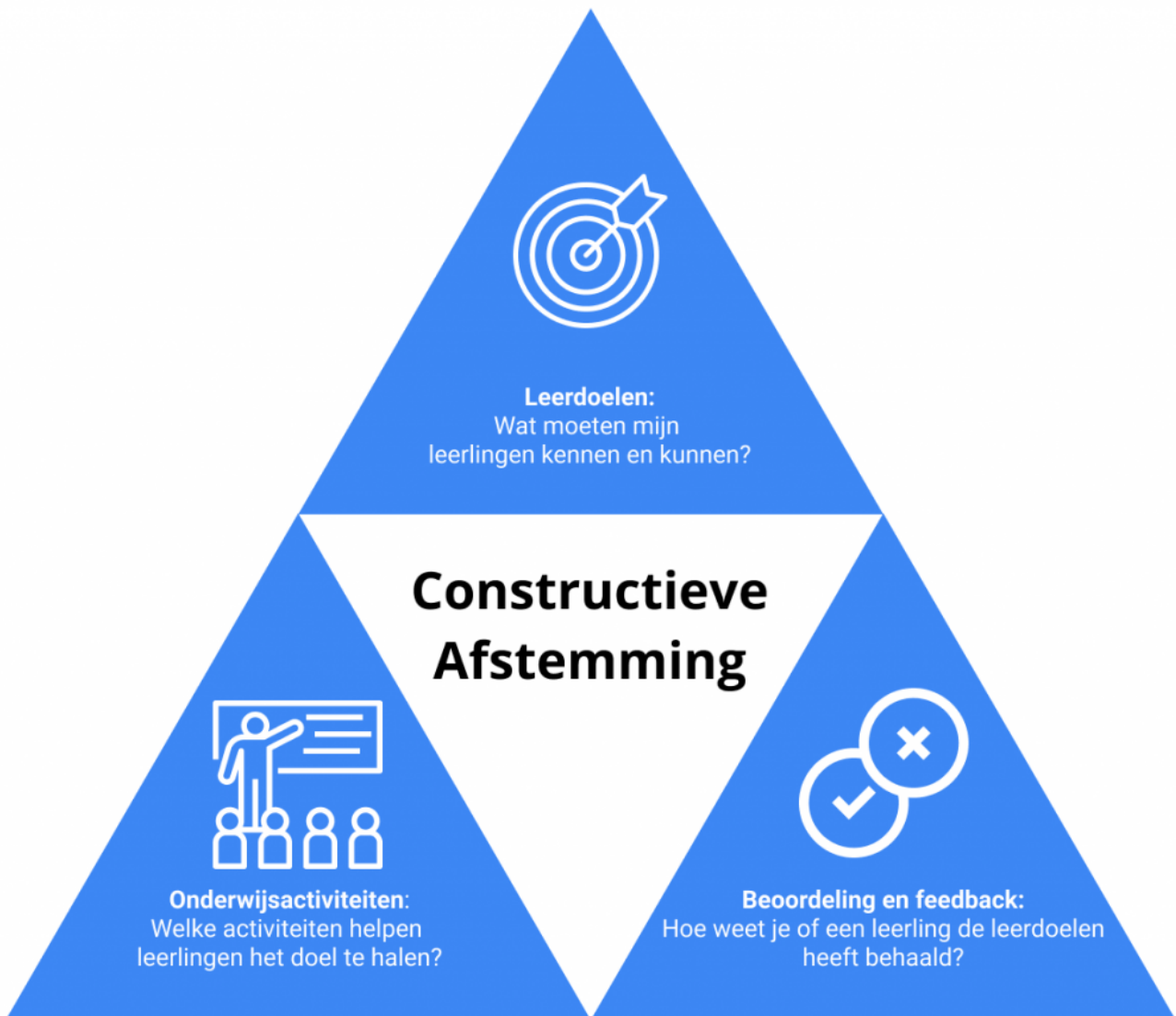
3 oktober 2023

De fase van paniek en angst ebt weg en maakt ruimte voor de mogelijkheden die ChatGPT kan brengen. Onze eerste reactie van schrik is niet meer dan logisch bij zo'n systeem. Het heeft veel stof doen opwaaien en het zorgde ervoor dat iedere onderwijsprofessional nog kritischer naar zijn of haar onderwijs moest kijken. In dit artikel zoomen we in op voorbeelden van verschillende scholen en opleidingen. Welke keuzes maken zij en wat is hun [visie](#) op de omgang met de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie?

We bevinden onszelf nog steeds in een fase waarin er geëxperimenteerd mag én moet worden. Er is immers nog een hoop onduidelijk. Gelukkig zien wij, tijdens bijeenkomsten en workshops, dat docenten volop aan het kijken zijn naar toepassingen en daarmee ook zoekende zijn naar oplossingen. Deze oplossingen kunnen bijvoorbeeld in het ontwerp liggen: willen wij meer mondeling toetsen, of andere manieren van toetsen implementeren, dan moeten wij hier ruimte voor maken in ons curriculum. Zo'n verandering in toetsactiviteiten vraagt vervolgens ook weer om andere leeractiviteiten. [Constructieve afstemming](#) is wellicht nog

belangrijker dan ooit door deze snelle technologische ontwikkelingen.

Een ander vraagstuk gaat over onze rol als docent. Wat voor impact heeft kunstmatige intelligentie op onze manier van lesgeven? Of: ben ik nog wel nodig om feedback te geven? Op de laatste vraag denken wij dat jij onmisbaar bent, want jij weet als docent wat kwaliteit is, én bent in staat goede feedback over te brengen in een lerende context. Je kunt ChatGPT prima inzetten voor feedback, maar jij bent nog steeds nodig om dit te vertalen naar jouw leerlingen en studenten.

ChatGPT verbannen?

We zien dat scholen worstelen met deze nieuwe ontwikkelingen, ook in het buitenland. Zo zijn er scholen die ChatGPT volledig hebben verbannen. Zij vinden dat ChatGPT een te grote invloed heeft op het leerproces en kiezen ervoor het te bestrijden. Hoe ethisch is het om gebruik te maken van dit programma? Zijn de antwoorden altijd betrouwbaar? Wat is de impact op de basiskennis van onze leerlingen en studenten?

Het is begrijpelijk dat dit soort vragen zorgen voor de behoefte aan het verbannen van ChatGPT. Maar stel dat je als school daarvoor kiest, kan het daadwerkelijk verbannen van dit programma eigenlijk wel? Tuurlijk kun je ervoor zorgen dat ChatGPT niet bereikbaar is op computers van de opleidingen, maar leerlingen en studenten hebben eigen devices of een VPN waarmee zij gemakkelijk de blokkades kunnen omzeilen. Daarnaast zijn er inderdaad plagiaatscanners, de zogeheten GPTZero bijvoorbeeld, maar deze zijn absoluut niet accuraat. En hoeveel tijd gaat er verloren aan het bestrijden en bewijzen dat zij dit programma gebruikt hebben? Er is al vaak te weinig tijd. Ook Barend Last (onderwijsadviseur) en Erdinç Saçan (docent bij Fontys) geven aan dat het verbieden van ChatGPT een vals gevoel van veiligheid geeft en plagiaatdetectie niet werkt. Geef docenten liever training en tijd om te experimenteren. Iets minder onbekend maakt vaak ook weer iets minder onbemind.

Is verbannen van ChatGPT de uitkomst?

Uit diverse interviews blijkt dat het verbannen van het programma wellicht niet de goede keuze is. Je kunt ChatGPT inzetten om de creativiteit van jezelf en die van je leerlingen en studenten te stimuleren, daarnaast kun je gepersonaliseerde ondersteuning bieden en je kunt leerlingen en studenten beter voorbereiden op een toekomst waar AI een steeds grotere rol zal gaan spelen. Dit is tevens iets wat wij op verschillende HBO-opleidingen ook zien. Zo zegt Nanda Piersma (lector Responsible AI) van het HvA bijvoorbeeld het volgende: *“Het gaat dan niet*

om een algemene kennismaking met AI, maar om AI specifiek toegerust in het vakgebied waarvoor ze worden opgeleid. Zodat ze niet eerst bij ons het vak van bijvoorbeeld accountant of fysiotherapeut leren, en dan in hun werk gelijk aan een bijscholingscursus moeten beginnen. Nee, ze moeten bij ons al meedenken over hoe AI hun werk gaat beïnvloeden.” Meer inspiratie opdoen over hoe je ChatGPT in zou kunnen zetten? Lees dan [dit](#) artikel.

Ook in Australië kozen ze voor een ban, maar zij komen daar nu op terug. Een docente geeft daar het volgende aan: *“Om AI te gebruiken om een goede essay te schrijven, moet de student weten welk punt hij wil maken, waarom het belangrijk is en welke argumenten hem helpen om het te ondersteunen. Nadat de inhoud is gegenereerd, moet de student de bronnen controleren, de stijl beoordelen, eventuele fouten corrigeren en een stuk werk produceren dat door een mens is gecontroleerd om in te leveren. Ik weet niet hoe het met jou zit, maar voor mij klinkt dat nog steeds als aanzienlijk veel werk voor de student, waarbij er voldoende ruimte is voor leren.”*

Voorbeelden van het gericht inzetten van ChatGPT

ChatGPT verbannen zou zomaar dus meer inspanning en tijd kosten dan het verwelkomen ervan. Kies daarom voor het bewust inzetten van de tool. Hierbij kun je kritisch kijken naar de doelen en hoe en wanneer deze tool daarop aansluit. Als de tool in de weg staat van hetgeen wat geleerd moet worden, probeer je samen te bedenken hoe je kunt voorkomen dat de tool hiervoor wordt ingezet. Dit vereist goede ontwerpkeuzes in je curriculum en enige kennis over de tool zelf om te testen of jouw opdrachten waterdicht zijn.

- **ChatGPT en het maken van een profielwerkstuk**

Wij zijn recentelijk op bezoek geweest bij een school uit de omgeving Utrecht. Zij en vele andere scholen worstelen op het voortgezet onderwijs met hun beleid op het gebied van ChatGPT. De focus lag hier voornamelijk op het profielwerkstuk, maar het ging ook over [toetsing](#) in de breedste zin van het woord. Één ding was voor de school duidelijk: de struisvogeltechniek werkte niet meer, want leerlingen hebben de mogelijkheden van ChatGPT al volledig door. Het slimste wat je dus kunt doen als docent, is zelf ook experimenteren met het programma. De school kwam met een voorstel voor het integreren van de mogelijkheden van ChatGPT in het profielwerkstuk. Dit wilden ze doen door meer focus op het proces in plaats van op het eindproduct te leggen. De rol van de docent verandert bij deze aanpak, maar zij gaven zelf aan dat leerlingen vaak enthousiast en [intrinsiek gemotiveerd](#) raken doordat de aandacht verschuift op het proces. Daarnaast mogen de leerlingen alleen een lokaal project uitkiezen. Hiermee verminder je de kans op knip- en plakwerk, omdat deze bronnen vaak niet beschikbaar zijn in ChatGPT. Je kunt ChatGPT daarnaast natuurlijk wel inzetten voor het structureren van je werkstuk en als sparringsmaatje. Dat kan zelfs nog leerzaam zijn, zolang je dat ook met leerlingen kunt bespreken in jouw begeleiding.

▪ **ChatGPT als rekenmachine**

Een ander voorbeeld komt van een docent die ervoor kiest om ChatGPT te behandelen als de rekenmachine. Voor sommige opdrachten mag het ingezet worden en voor andere niet. Licht hierbij de keuze voor het wel of niet gebruiken ook toe. Het verbinden van je keuze aan de leerdoelen helpt daar bijvoorbeeld bij: waarom dient het gebruik van ChatGPT het leren wel of juist niet? Leg daarna de focus op het ontwerpen van lessen en toetsing waarmee ChatGPT niet gebruikt kan worden, bijvoorbeeld groepsdiscussies of toetsen in de klas. Dit is een prima insteek, maar zorg er wel voor dat je zelf experimenteert met het programma en probeer te achterhalen of jouw opdracht wel echt waterdicht is.

▪ **ChatGPT als kennisbron**

Een geschiedenisdocente geeft aan dat je ChatGPT kunt gebruiken om tot een diepere kennisbasis te komen met studenten. Je kiest bijvoorbeeld twee bronnen, uit de 19de eeuw, uit die over hetzelfde onderwerp gaan, maar in contrast staan met elkaar. Gebruik vervolgens ChatGPT om een kader te schetsen en om vergelijkingen en verschillen duidelijk te maken. De studenten moeten na het gebruik van ChatGPT hun laptops wegdoen en hun verslag zonder laptop schrijven. Dit proces kun je ook omdraaien, denk offline en verwerk online.

Kortom

Er verandert ontzettend veel voor ons als docenten, maar wij zijn als experts en kennisdragers wellicht belangrijker dan ooit. De leerlingen en studenten kunnen gemakkelijk aan kennis komen, maar zoals hierboven geïllustreerd, zijn er een hoop vaardigheden voor nodig om hier goed mee om te kunnen gaan. Denk goed na over wat je wilt uitbesteden en wat absoluut niet. Kalibreer met je team, maak afspraken en experimenteer. Voor welke aanpak kiezen jullie? Succes!

Wij willen jullie uitnodigen om, naar aanleiding van dit artikel, in gesprek te gaan met jullie collega's en samen af te stemmen wat jullie wel oké vinden op het gebied van ChatGPT en waar jullie absoluut niet willen dat ChatGPT voor wordt gebruikt.

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwonderwijs.nl](https://vernieuwend onderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

